

UIT DE TWEEDE WERELDOORLOG

Freek's Verzets- vertellingen 1940-1945

DOOR FRED FLEURY

Inleiding

Deze herziene digitale publicatie bevat de vertellingen van Freek Fleury over de oorlogsjaren, zoals die door overlevering bewaard zijn gebleven en zijn vastgelegd door zijn zoon.

De vertellingen zijn op onderdelen aangevuld (in -soms - kleinere cursieve tekst) met relevante achtergrond informatie, gevonden via internet. Bronnen van deze tekstdelen en ook foto's/illustraties worden gevonden door op de gekleurde tekstdelen of op de betreffende foto of illustratie te klikken. Als er geen bronvermelding wordt gegeven, dan komt de betreffende foto of illustratie uit de persoonlijke collectie van Fred Fleury.

Op de voorpagina: foto met Freek Fleury uiterst rechts met nog een aantal leden van de B.S. aan het einde van de oorlog.

Mijn naam is Johannes Hermanus Frederik Fleury, roepnaam Fred(dy), geboren 12 september 1961 te Amsterdam.
Zoon van Frederik (Freek) Fleurij en Gerritje Rookhuizen.

Ter nagedachtenis van de 15e sterfdag van Freek, is deze digitale publicatie voor het eerst tot stand gekomen op Valentijnsdag, vrijdag 14-02-2014. Een bijzondere datum, te meer omdat deze van links naar recht en van rechts naar links te lezen is. Voor mij een stukje symboliek.

Als kleine jongen hing ik vroeger altijd aan de lippen van mijn vader als hij aan familie, vrienden en kennissen vertelde over zijn oorlogsbelevissen en belevingen. Ik heb hem vroeger wel eens gezegd om die verhalen op te schrijven, vast te leggen voor de toekomst opdat zij nooit verloren zouden gaan.

Daar is het helaas nooit van gekomen. Waarom niet ?
Misschien dat mijn vader het de moeite niet waard vond, omdat het voor hem “gewoon was” (?).

Tja, neem je zelf nu, je eigen belevissen schrijf je eigenlijk ook nooit op: er zijn maar weinigen die een dagboek bijhouden...

En omdat ik mijn vaders verhalen vroeger spannend en nu zo bijzonder vind, heb ik besloten hetgeen ik nog van die verhalen weet vast te leggen.

Aangevuld met herinneringen hierover vanuit mijn moeder Ger, mijn zuster Marijke en mijn vaders' zuster, tante Rie(tje) (Maria Jacoba Fleurij, 03-03-1932/06-12-2016).

Voor de beeldvorming

Freek werd geboren op 10 oktober 1920 aan de Jacob van Lennepstraat 246 te Amsterdam, en woonde (later) met zijn ouders in Tuindorp Oostzaan (Zonneplein). Dit was rond 1922, getuige de foto van Freek naast de groentekar met kisten waarop het jaartal 1922 staat. Het adres van de groentezaak van zijn Jan Fleurij is volgens het affiche op de groentekisten Cometensingel 13.

Het gezin is van daar uit, nog voor de oorlog, naar de Sumatrastraat in Amsterdam-Oost verhuisd.

Na zijn huwelijk woonde Freek en Gerritje in de Molukkenstraat 130, 2-hoog. Na met hun dochter Marijke (13-06-1950) in Zuid-Afrika te hebben gewoond (1955-1958), kreeg het gezin (na enige tijd hier en daar bij familie te hebben gelogeed) een woning in de Bataviastraat 57-hs en verhuisden zij in 1959 naar de Curaçaostraat 122,1-hoog. In 1984 verhuisden Freek en Gerritje naar Esstede 9 in Diemen en in 1997 naar de Venserkade 72 eveneens in Diemen.

Gerritje Rookhuizen werd geboren op 23 maart 1925 in de Korte Leidsedwardsstraat. Het gezin Rookhuizen moest daar weg vanwege bouwval/afbraak van de woningen (die er overigens nu nog altijd staan). De familie is toen verhuisd naar de Borgerstraat en 2 jaar later naar de Batjanstraat in Amsterdam, waar Gerritje tot haar huwelijk heeft gewoond.

Tuindorp Oostzaan

Tuindorp Oostzaan een van de tuindorpen die tussen de Eerste en Tweede Wereldoorlog werden ontwikkeld in Amsterdam om een tegenwicht te bieden aan de verpauperde volksbuurten in de binnenstad. Bovendien wilde men de groeiende groep arbeiders van de nieuwe industrieën en scheepsbouw aan de noordoever van het IJ dichtbij hun werk huisvesten, om te voorkomen dat een dure oeververbinding tussen de binnenstad en Amsterdam-Noord nodig zou worden. De tuindorpen in de Watergraafsmeer, Nieuwendam, Buiksloot, de Buisklosterham en bij Oostzaan zijn te danken aan de vooruitstrevende wethouders Floor Wibaut en Monne de Miranda, en de dadendrang van de directeur van de Gemeentelijke Woningdienst Amsterdam, Arie Keppler.

Het Zonnehuis is een prachtige monumentale locatie, gebouwd naar Amsterdamse Schoolstijl en een ontwerp van ir. Jacoba Mulder. Het gebouw opende in 1932 zijn deuren en is onlosmakelijk verbonden aan de historie van Amsterdam Noord. Het Zonnehuis ligt vlak bij het **NDSM** terrein. Bereikbaar via de pont naar het NDSM terrein, daarna nog 7 minuten fietsen naar het Zonneplein. Hiernaast een impressie van Tuindorp in de jaren '20-'30 van de vorige eeuw.

Freek heeft op jonge leeftijd in Tuindorp gewoond, en heeft later ook bij de NDSM gewerkt.

1920

1921

1925

1920

Hieronder de groentezaak van Jan en Anne Fleury-Looijen in Tuindorp Oostzaan. Van links naar rechts: Vader en Moeder, Freek en Dirk.

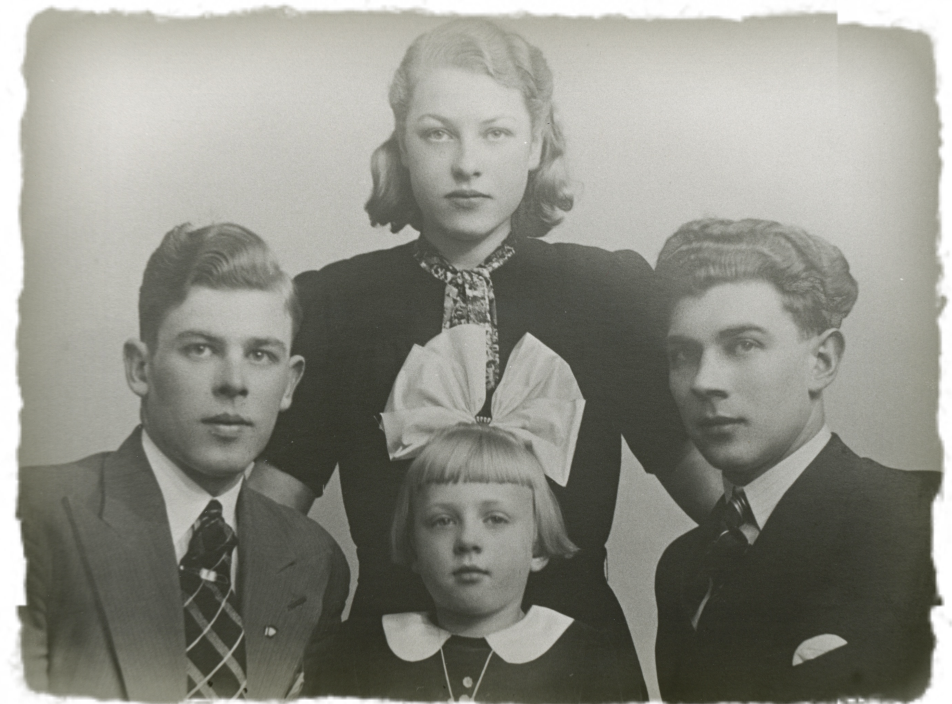

De groentezaak van Jan Fleury in de Sumatrastraat / hoek Riouwstraat, met zoon Dirk in de deuropening.

Nog wat portretten Fleury; Linksboven Dirk en Freek. Midden en rechts Freek.

Onder: broers en zussen (vlnr) Freek, Annie, Marie en Dirk.

Mei 1940-1942

Proclamatie van H.M. De Koningin 10 mei 1940

“Mijn volk,

Nadat ons land met angstvallige nauwgezetheid al deze maanden een stipte neutraliteit had in acht genomen en terwijl het geen ander voornemen had dan deze houding streng en consequent vol te houden, is in de afgelopen nacht door de Duitse weermacht zonder de minste waarschuwing een plotselinge aanval op ons gebied gedaan.

Dit niettegenstaande de plechtige toezegging dat de neutraliteit van ons land zou worden ontzien zolang wij haar zelf handhaafden.

Ik richt hierbij een vlammend protest tegen deze voorbeeldenloze schending van de goede trouw en aantasting van wat tussen beschaafde staten behoorlijk is. Ik en mijn regering zullen ook thans onze plicht doen.

Doet gij den uwen, overal en in alle omstandigheden, ieder op de plaats waarop hij is gesteld, met de uiterste waakzaamheid en met die innerlijke rust en overgave, waartoe een rein geweten in staat stelt!”

Sumatrastraat 92, Amsterdam-Oost

10 mei 1940

Freek woonde in de Sumatrastraat 92 (bel-etage), bij zijn ouders Jan en Anne Fleury-Looijen die hun groentezaak hadden op de hoek van de Sumatrastraat/Riouwstraat. Op het moment dat hij hoorde van het uitbreken van de oorlog was het mooi weer en was Freek onderweg op zijn fiets naar zijn werk bij de NDSM. Hij was metaalschaver. Vanwege de oorlog zou later de NDSM overgaan op de productie van munitie voor de Duitsers.

14 mei 1940

Op 14 mei 1940 rond 13.27 uur voerden de Duitsers in het kader van de Duitse aanval op Nederland een bombardement uit op Rotterdam. Voor Moeder Fleury werd hierom de krant verstopst....

Broederdienst

Omdat Dirk, de broer van Freek, in militaire dienst zat behoeft Freek niet in dienst vanwege “**broederdienst**”. (Broederdienst: van ieder gezin behoefde maar één jongen te dienen, de rest kwam in aanmerking voor de vrijstelling broederdienst).

Freek had dus vrijstelling gekregen.

Dirk was naar verluid gelegerd (bij de marine?) in Rotterdam!

De inschrijving van de broers Dirk en Frederik in de militieregisters van Amsterdam.

Volg-nummer.	Volg-nummer in het inschrijvingsregister.	Lotings-nummer.	1. GESLACHTSNAAM.	2. VOORNAMEN.	1. Geboorteplaats.	2. Geboortedatum.	1. Vader. Voornamen.	2. Moeder. a. Geslachtsnaam; b. Voornamen.	3. Voogd of curator. a. Geslachtsnaam; b. Voornamen.	1. Woonplaats: a. van den ingeschrevene (voor minderjarige en onder curatele gesteld); b. van den wettelijken vertegenwoordiger.	2. Beroep van den ingeschrevene.	3. Genoten onderwijs.	4. Opgegeven reden tot vrijstelling.	1. Lengte.	2. Gewicht.	3. Index.	KEURING.		Vrijstelling en uitsluiting.	Bestemming.	Gegevens voor indeeling.	Toewijzing en inlijving.	OPMERKINGEN.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	
1505	1532	5408	Fleurij	Dirk	Amsterdam	10 Augustus 1919	1. Johannes Hermanus 2. a. Roosjen b. Johanna Margaretha	3. a. b.	1. a. Amsterdam b. idem	1. Chauffeur	2. 7 kl. L.O.			1 m 774 mm	74 kg	-6,8	14 MAART 1938				1. a. Inf. A-bal 1e pl b. - 2. a. I b. W 3. D.P.T. gb c+	1. 5e Reg. Inf. 1e ploeg 2. 22-31 Oct. 1938 3. 24 OCT. 1938	1 br: O ouder; 2 z: O ouder; O gediend; liever dienen, vrij; 26 MEI 1940 met groot verlof.

Dirk Fleurij, 1. Beroep van den ingeschrevene “Chauffeur”. 2. Genoten onderwijs “7 kl. L.O.”.

Lengte “1 m 774 mm” gewicht “74 kg” index “-6,8”. Keuring datum “14 maart 1938”.

Uitspraak: “Geschikt. Bestemming: GD” (gewoon dienstplichtig).

Wensen van den ingeschrevene: 1.a. “Inf. A-bal 1e pl”, 1.b. “-”, 2.a. “I” 2.b. “W”.

Toewijzing, 1. Korps: “5e Reg. Inf. 1e Ploeg”. Tijdvak van inlijving: “22-31 Oct. 1938”. 4. Datum van inlijving: “24 October 1938”.

Opmerkingen: “1 br:) ouer; 2 z: O ouder; o gediend; liever dienen, vrij; 26 mei 1940 met groot verlof”.

1818	1762		Fleurij	Frederik	Amsterdam	10 October 1920	1. Johannes Hermanus 2. a. Roosjen b. Johanna Margaretha	3. a. b.	1. a. Amsterdam b. idem	1. Machine- bankwerker - metaalschaver	2. 8 kl. L.O. dml			1 m 726 mm	61 kg	+4,8	9 MAART 1939				1. a. Genie 1e pl. lo. b. Infanterie A'f'rt 1e pl. lo. (broederdienst)	1.
																				2. a. Genie b. Infanterie 3. A.P.T. 103 c+	2.	
																					3.	
																					4.	

Frederik Fleurij, 1. Beroep van den ingeschrevene “Machine-Bankwerker - metaalschaver”. 2. Genoten onderwijs “8 kl. L.O. dml”. 3. Opgegeven reden tot vrijstelling “Brd.”. Lengte “1 m 726 mm” gewicht “61 kg” index “+4,8”. Keuring datum “9 maart 1939”.

Uitspraak: “Geschikt. Vrijstelling en uitsluiting: “C.d.K. 10-Aug 39 4e Afd. No. 26/870 vrijgesteld broederdienst”.

Bestemming: “BD” (buitengewoon dienstplichtig).

Wensen van den ingeschrevene: 1.a. “Genie 1e pl. lo.”, 1.b. “Infanterie A'f'rt 1e pl. lo.”, 2.a. “Genie” 2.b. “Infanterie”.

14 mei 1942, Hemelvaartsdag

Freek moest naar Duitsland vanwege de **Arbeitseinsatz** waar hij in Bremen te werk werd gesteld. Freek sprak hier altijd over Warsitzwerke.

Opvallend dat in 2025 door Fred de transportlijst van 14 mei 1942 wordt gevonden waarop als bedrijfsnaam Atlas Werke in Bremen vermeld wordt (zie hieronder).

Zijn vader Jan had op deze dag Freek naar het Centraal Station in Amsterdam gebracht. De jongste zus van Freek, Rietje, herinnert zich nog dat vader Jan huilend thuis terugkeerde.

Onder:

Transportlijst 14 mei 1942.

Freek, Frederik Fleury staat bovenaan, Lfd. Nr.19.

In het Stadsarchief Amsterdam zijn meerdere Fleury's en ook Flories terug te vinden die in de oorlog te werk werden gesteld. Deze personen behoren allen tot dezelfde stamboom Fleury, hetgeen jaren later (na 1980) zal blijken naar aanleiding van het **stamboomonderzoek** door Fred Fleury.

Bremen

Freek maakte in Bremen een aantal bombardementen mee. Ze moesten dan de schuilkelder in.

Anekdote hierbij is dat op enig moment een vriend van Freek, Fokke Nanninga, die hem was nagereisd, eigenwijs was en tijdens het bombardement in de deuropening stond van waar zij scholen. Dit terwijl gewaarschuwd was voor "duikbommen". Enfin, waarschijnlijk dat door zo'n bom de deur met een klap dichtsloeg, hield de vriend daar een fiks blauw oog aan over.

Ook is Freek wel door Duitsers uit een schuilkelder weggestuurd. Hij heeft toen bij aardige Duitsers in de kelder van een woning gezeten.

Tijdens een ander bombardement is nog een koffer met kleding van Freek verbrand. Zijn goede vriend Fokke moest als gevolg van een bombardement een teen missen.

No. 1/1350, Abt. VI, dd. 14.5.42

TRANSPORTLISTE (Blatt Nr.)

Tag der Abreise 14. Mai 1942 *

a) Abgabegebiet **NIEDERLANDE**

b) Abgabe-Dienststelle **Gewestelijk Arbeidsbureau Amsterdam**

gewerbliche landwirtschaftliche Arbeitskräfte.

c) Aufnahme-Arbeitsamt **Bremen**

d) Aufnahme-Landesarbeitsamt **Niedersachsen**

in Auftragne-Rü Marine 16283/2665

ARBEITNEHMER:

Für Betrieb genaue Firmenbezeichnung und Arbeitsort

Lfd. Nr.	Familienname (bei Frauen auch Geburtsname angeben)	Rufname (hinzufügen m. oder w.)	Beruf und Berufsgruppe	ledig verh. verw. gesch.	geb. am.	Dtsch. Spr. ja/nein	Wohnort	Wohnung (strasse u.s.w.)	Pass Nr.	
	Kleid. Versch.									
19	f. 30	Fleury	Frederik Hobler	ledig	10.10.20		A'dam Sumatrastr. 92/1		988629	
20	f. 30	Bunke	Johannes Heber	id.	16.4.21		id. Strandstr. 63/3		988723	

Atlas Werke Bremen.

Sigaretjes

In de fabriek in Bremen waar Freek moest werken, werden Russische (Oost-Europese?) gevangenen karren voortgeduwd. Deze mannen gingen daar gebukt onder.

Terwijl deze stakkers gebogen de zware karren duwden werden door Freek en ook anderen sigarettenpeukjes naar deze mannen geworpen, zodanig dat zij ongezien de peukjes konden oprapen. Van meerdere peuken maakten deze gevangenen dan voor zichzelf weer sigaretjes.

2 Foto's van Freek in Bremen.

*Op de achterzijde van de rechter foto staat geschreven:
"Bremen Am Brill 5".*

Foto met Freek, met hoed op.

*Op de achterzijde staat in potlood geschreven:
"8/7/42 Bremen".*

Vulkanstrasse

Op 16 juli 2025 ontdekt Fred tijdens het via Google zoeken naar stamboom informatie in digitale archieven dat in het Staatsarchief van Bremen informatie aanwezig is in de vorm van de arbeidsongeschiktheidsverzekering van de Staatsverzekeringsinstelling Oldenburg-Bremen.

Na contact te hebben gelegd met het Staatsarchief werd de betreffende verzekeringskaart kosteloos toegezonden.

Invalidenversicherung Einlage zur Quittungskarte Nr. 1

Name und Vorname: *Friedrich Heinrich*
geboren am: *11.10.1920* (bei Frauen auch Geburtsname)
in: *Amsterdam*
Landesversicherungsanstalt: *Oldenburg-Bremen*
(Name der Versicherungsanstalt, die auf der Quittungskarte verzeichnet ist)

Beschäftigt gegen Entgelt	Arbeitsverdienst (Barbezüge und Wert der Sachbezüge) für die Beschäftigungszeit	Name und Sitz der Krankenkasse, an die die Beiträge abgeführt sind	Firmenstempel, Anschrift und Unterschrift des Arbeitgebers	
von	bis	R.M.	Pf.	
<i>29.6.</i>	<i>13.9. 1942.</i>	<i>598.21</i>	<i>P.K.K. Bremen</i>	<i>Franken Werke</i> <i>Attengesellschaft</i> <i>Reifen- und Maschinenfabrik</i> <i>Bremen</i>
194.....				

Invalidenversicherung. Quittungskarte A für Pflichtversicherung und Weiterversicherung.

Landesversicherungsanstalt: *Oldenburg-Bremen*
(in deren Bezirk der Versicherte bei Ausstellung der Karte Nr. 1 beschäftigt ist; jede folgende Karte ist mit demselben Namen zu versehen)

Ausgabestelle: *Allgemeine Ortskrankenkasse*
in *Bremen* Kreis (Amt) *Bremen*

Ausstellungstag: *22. Mai 1942*

Umtausch: Binnen spätestens 2 Jahren nach dem Tage der Ausstellung.

Die letzte Marke der Vorkarte ist entwertet am:

Quittungskarte Nr. *1* für *Friedrich Heinrich* ledig verheiratet verwitwet geschieden

Vor- und Zuname, bei Frauen auch Geburtsname; bei mehreren Vornamen Rufname zu unterzeichnen.)

Wohnort (Wohnung): *Bremen Vulkanstr.*

Beschäftigungsart: *Hobler*

geboren am: *10. Oktober 1920*

in *Amsterdam* Kreis (Amt)

Zur Erhaltung der Anwartschaft auf Leistungen der Invalidenversicherung müssen für jedes Kalenderjahr mindestens 26 Wochenbeiträge entrichtet werden, sonst erlischt die Anwartschaft.

Bei freiwilliger Weiterversicherung sind Beiträge der dem jeweiligen Einkommen entsprechenden Klasse, mindestens aber in der Klasse II, zu entrichten. Eine vor dem 1. Januar 1937 bereits begonnene Weiterversicherung kann nach dem 3. Januar 1938 in der Klasse I fortgesetzt werden, solange das Einkommen 6 Reichsmark wöchentlich nicht übersteigt.

Jede Marke ist mit dem Sonntag am Ende der Woche, für die sie gelten soll, zu entwerten (z. B. 16. 1. 38). Bei Nichtentwertung Ordnungsstrafe bis zu 1000 Reichsmark.

Die Karte darf nur die gesetzlich vorgeschriebenen Angaben enthalten und keine besonderen Merkmale tragen: vor allem darf aus ihr nichts über Führung oder Leistungen des Inhabers zu entnehmen sein. Niemand, außer den zuständigen Stellen, darf eine Quittungskarte wider den Willen des Inhabers zurückbehalten (vgl. hierzu §§ 1424, 1425 der Reichsversicherungsordnung).

Wer Quittungskarten mit unzulässigen Eintragungen oder mit besonderen Merkmalen versieht, verfälscht, fälschlich ausfüllt oder wissentlich eine solche Karte gebraucht, wird bestraft (§ 1495 der Reichsversicherungsordnung).

Raum für Eintragungen der Behörden (über Beitragsberichtigungen usw.)

VI. 41. — 260 000.

Op het ontvangst(betalings)bewijs hierboven is te lezen dat het adres van Freek de Vulkanstrasse en zijn beroep schaver was.

Atlas Werke (foto rechtsboven)

Atlas Werke was een Duitse scheepswerf in Bremen, opgericht in 1911. Tijdens de oorlog was het bedrijf uitsluitend wapenfabrikant geworden. Ter verdediging tegen de talrijke luchtaanvallen installeerden de Atlas-fabrieken hun eigen luchtafweergeschut op het dak, dat door werknemers werd bediend. De eerste grote luchtaanval vond plaats in 1941. Daarna volgden nog eens 20 geallieerde aanvallen op de fabriek, totdat uiteindelijk, tegen het einde van de oorlog, 80% van de gebouwstructuur was verwoest.

Warsitz Werke

(Foto rechtsonder ing. J. van Dijk. Inzet: de naam boven de deur).

*Omstreeks 1941 ging de precisiemetalenfabriek van Dirk Vrijenhoek contracten aan voor leveringen aan de Luftwaffe, waarbij het bedrijf als onderaannemer voor de collaberende bedrijven De Schelde, Pander, Aviolanda en Fokker fungeerde. In 1942 werden exclusief voor het Duitse bedrijf Warsitz Werke opdrachten uitgevoerd; dat bedrijf had een belangrijke vestiging in Amsterdam. **Warsitz Werke** was een fijnprecisiemetaalproductenbedrijf dat uitsluitend voor de Luftwaffe werkte en was betrokken bij de ontwikkeling van straalvliegtuigen en V2-raketten.*

In het archief van Amsterdam is de foto (van ing. J. van Dijk) - rechtsonder - terug te vinden van Warsitz Werke, gevestigd in het oude Diamantgebouw aan de Valckenierstraat 69-91, nabij de Sarphatistraat te Amsterdam, als fabriek voor de fabricage van V-I onderdelen. Het pand bestaat niet meer.

NB: het is Fred nog altijd niet duidelijk wat binnen de vertellingen van Freek de relatie inhield tussen en de te werkstelling van Freek en Warsitz Werke.

Verlof

Freeks tewerkstelling duurt echter een maand of 5.

Hij krijgt verlof omdat zijn broer Dirk ging trouwen op 16 september 1942, met Corry Veld. Freek had toestemming tot verlof gekregen, onder “voorwaarde” dat hij bij terugkomst koffie uit Nederland zou meenemen voor de Duitser die voor hem een verlofpas had geregeld.

Toen Freek naar Holland vertrok met zijn koffer, vroeg de mof hem waarom hij zijn koffer meenam. Immers, Freek zou tóch terugkomen (?!). Freeks’ smoes was, dat hij bang was dat tijdens zijn afwezigheid zijn koffer gestolen zou worden...

In de trein vanuit Duitsland zaten ook Hollanders maar zonder verlofpas. Bij een controle onderweg vluchtten zij het dak van de trein op. Na de controle reed de trein verder, om na een minuut of 5 weer te stoppen. Toen stonden er Duitse militairen klaar, gereed om de mannen te arresteren.

Eenmaal terug in Nederland is Freek ondergedoken tot het einde van de oorlog. Begin 1943 trad Freek toe tot de "ondergrondse" in Amsterdam-oost, bij de ploeg die onder leiding stond van Piet Gorter, die vlak voor de bevrijding gefusilleerd werd. Freek heeft met de knokploeg, met gevaar voor eigen veiligheid en leven, deel genomen aan een aantal acties tegen de Duitse bezetter en tegen hen die met de bezetter collaboreerden.

Aan het einde van de oorlog werden de verzetsleden ingelijfd door de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten (N.B.S.). Omdat hij zijn vader in de groentezaak moest helpen, werd Freek op zijn eigen verzoek uit de dienst van de N.B.S. ontslagen.

Op 26 februari 1982 is aan Freek het Verzetsherdenkingskruis toegekend, terwijl de eerder genoemde Duitser waarschijnlijk nóg op zijn koffie zit te wachten.

Anekdotisch:

*van koppie koffie, koppie moffie,
naar koppie Boffie..."*

"Koppie boffie" is een herinnering aan de reclamecampagne van Albert Heijn uit 1936, die een klein figuurtje genaamd "Boffie" gebruikte om hun koffie te promoten. Boffie was een ober met een dienblad vol koffiekopjes die in advertenties, boekjes, en zelfs een lied van Louis Davids verscheen.

Ondergedoken

Terug uit Duitsland duikt Freek dus onder. Zo heeft hij ondergedoken gezeten bij de familie Smit in de Atjehstraat. En uiteraard werd hij dus door de Duitsers gezocht.

Op een dag kwamen de Duitsers bij zijn vader en moeder in de Sumatrastraat aan de deur om hem op te halen. Freek's vader Jan zei de Duitsers dan dat zijn zoon met ruzie was vertrokken en niet wist waarheen...

Op enig moment kwam ook ene Dick Ottervanger, Freek's baas van het "Dok", bij Jan en Anne Fleury langs om de waarschuwen dat hij zich bij het Centraal Station moest melden om samen met Freek naar Duitsland te gaan; zo niet, dan zou arrestatie volgen....

Luik onder de trap

Eenmaal ondergedoken, werd bij Freek's ouders in de Sumatrastraat een gat in de muur gehakt (als je voor het raam stond, aan de linkermuur in de hoek rechts waar het dressoir stond). Hierdoor kwam je onder de trap uit die naar de tweede etage leidde. Voor het gat werd een stuk board als luik bevestigd met aan de binnenzijde 2 haakjes zodat van binnenuit het luik kan worden aangetrokken. Aan de kamerzijde was het luik beplakt met een stuk behang, dat was weggesneden van achter het schilderij boven het dressoir.

Voor het luik stond het radiomeubel opgesteld. In de ruimte onder de trap was een matras neergelegd. De ruimte diende als schuilplaats voor Freek in geval van een razzia, als de Duitsers misschien in de woning hem zouden komen zoeken.

Maar er waren nog andere schuilplaatsen. Vanwege een verwachte razzia ging hij op een avond met zijn neef Henk Diks naar de Dapperstraat. In een meubelzaak hebben zij toen een lift halverwege laten zakken om er boven op te klimmen en zo daar de nacht door te brengen. Onderweg kwamen zij in het donker nog een agent tegen, die zei: "Ga maar gauw....".

Razzia's

Thuis in de Sumatrastraat heeft Freek wel eens aan de veranda gehangen omdat, toen er werd aangebeld, hij dacht dat het moffen waren.

Ook maakte Freek een razzia mee toen hij bij Vader in de groentewinkel hielp. Twee kerels kwamen de groentezaak ingerend vanwege deze razzia, renden door naar achteren en daar de zaak weer uit de tuinen in. Freek rende met hen mee en vluchtte de tuinhekken over terwijl een NSB-echtpaar op de veranda stond te kijken en hem nariet dat ze toch wel zouden worden gepakt ! Vervolgens renden Freek en de twee kerels bij de melkboer door de achterdeur naar binnen.

De geschrokken man riep onmiddellijk "D'r uit...!".
"Ja, is goed" zei Freek, "maar als wij de straat op gaan, ga jij met ons mee!" Toen mochten ze toch wel blijven zitten.

Stofzuiger

Tijdens nachtelijke razzia's werd door de Duitsers de electriciteit op het net aangezet ten behoeve van verlichting. Om dus in de nachtelijke uren voor een razzia te worden gewaarschuwd, werd door Freek de stofzuiger aan het stopcontact gezet. Zodra dan de spanning op het net kwam, zou hij door de herrie van de stofzuiger worden gewekt.

Gesmeerd

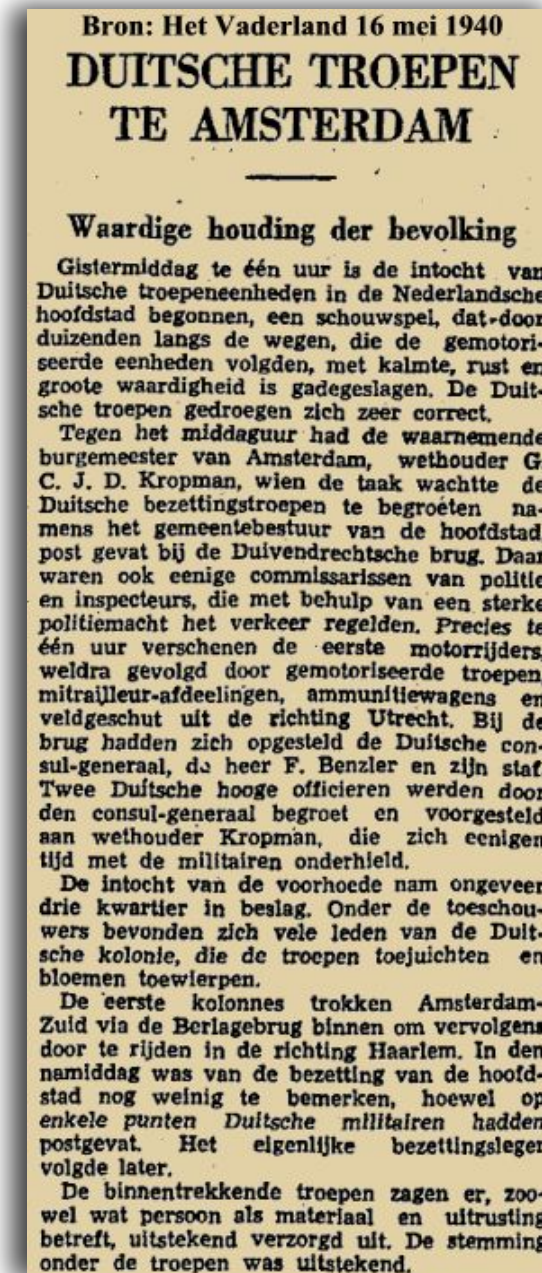
Freek werd opgepakt door 2 kerels op de Insulindeweg en met een auto naar het politiebureau gebracht. Daar trof Freek een "bekende politie agent". Toen Freek hem vroeg of hij kon weggaan, zei deze: "Nee, want als ik jou laat gaan, dan heb ik een probleem ! Maar, ik ben zo effe weg en dan....". En zo is Freek "m gesmeerd!

Zo zijn Freek en zijn vriend Joop Bouvé ook nog eens opgepakt op de brug bij de Heinekenbrouwerij. Het verdere verloop komt is helaas niet meer te reproduceren voor deze memoires.

Papieren

Op een keer kwam Freek een oude voetbalmaat tegen, die vroeg of hij met Freek mee mocht om thuis papieren te verbranden. "Nee", zei Freek, "Want dan schrikken die oudjes zich rot". Het bleek hier te gaan om papieren van opgepakte mensen. Deze papieren hebben zij vervolgens verbrand op straat, op de hoek van de <niet -meer- bekend>.

In het Verzet

Verzetskrantje

De kruidenier Van Amerongen, 2 huizen vanaf de groentewinkel, zat bij de “ondergrondse” en kreeg regelmatig een blaadje. Op enig moment kreeg Freek dit blaadje van Van Amerongen, dat Freek verstopte onder het kleedje op de schoorsteenmantel (woning Sumatrastraat). Tot dat op een dag werd aangebeld en een vent het blaadje kwam ophalen. De man vroeg aan Freek “Jij hebt toch krantjes van Van Amerongen?” Uiteraard gaf Freek aan van niets te weten, waardoor de man onverrichter zake vertrok.

Later kwam dezelfde man terug bij Freek, vergezeld door Van Amerongen die aangaf dat het wel OK was. Freek liet -om het netjes uit te drukken, geïrriteerd- Van Amerongen weten dat dit niet handig was “Hoe kon ik nou weten wie die vent is...”. Deze vent bleek dus Piet Gorter te zijn, die gecharmeerd was door Freek’s goede handelen en hem daarom vroeg of hij tot het Verzet wilde toetreden. Tja, daar moest hij toch wel even over nadenken. (NB: vraag die nu rijst; was het ophalen van het krantje een onbewust handelen of een test voor Freek?).

De namen van de 10 personen van de knokploeg waartoe Freek was toegetreden, had Freek overigens na verloop van tijd geplaatst op de klantenlijst van de groentezaak. Enkele namen: Jan Emaus en Joop Bouvé.

Wapen

Freek was in het bezit van een revolver en wilde die inruilen bij Jan Emaus. Dat kon. Emaus woonde in de Balistraat 106, 2-hoog, waar Freek mee naar toe ging. De oude moeder van Jan vroeg aan Freek wie hij was, waarop Freek een valse naam opgaf terwijl hij zijn hoed diep over zijn ogen trok. Emaus had wapens verstopt onder een luik in de houten vloer van 1 van de achterslaapkamers van de woning. Freek vertrok met een geweer. *Opvallend detail: de woning van Jan Emaus werd in mei 1945 betrokken door Leo en Antje Vittali-van der Made met hun zoon Leo. Leo is op 9-1-1971 getrouwd met Marijke Fleury, de dochter van Freek.*

Jammerlijk is dat Jan Emaus op enig moment verraden is en werd opgehaald door de Duitsers, die hem vanaf de etagewoning de trap afgeschopt hebben... doodgeschopt!

Overigens zijn in de oorlogsjaren ook in de groentewinkel van Vader Jan wapens verstopt geworden. Neef Dirk uit Haarlem had dit gedaan, zonder medeweten van vader Jan. Neef Dirk zat in Haarlem in het verzet en heeft onder andere de **Razzia van Zwanenburg** meegemaakt.

Na de oorlog, toen Jan en Anne Fleury-Looijen 60 jaar getrouwd waren, kregen zij onder meer bezoek van een neef, Bob Vrede. Deze wist zich het verstoppen van de wapens ook nog te herinneren, en vond dat destijds vreselijk gevaarlijk. Zouden de wapens ontdekt zijn, dan zou vader Jan de oorlog beslist niet hebben overleefd.

Wapeninstructie

Ergens op een locatie woonde Freek een wapeninstructie bij. Door een onbekende werd uitleg gegeven over handgranaten en pistolen. Plotseling zwaaide daar de deur open en stond er een grote smeris in de deuropening. De instructeur greep een pistool om te schieten, maar net op tijd sprong de huiseigenaar er tussen en kon de boel sussen. De agent wilde ook bij het verzet....

Een van de aanwezigen, Gijs van Rooij, wilde tijdens de bijeenkomst weg om schoenen op te halen. De leider twijfelde hier echter aan, maar omdat Freek deze Gijs goed kende en vertrouwde zei hij dat het OK was. Gijs kon toen toch weg.

Persoonsbewijs

Omdat het persoonsbewijs van Freek niet (meer) geldig was, moest dit worden vervangen. Maar dat was lastig omdat hij ondergedoken zat. Het zegel op zijn persoonsbewijs (PB) is toen door Freek en een kornuit in het Verzet vervangen. Dit is nog altijd duidelijk op het PB te zien, hetgeen tijdens een eventuele controle tijdens de oorlog een risico met zich meebracht.

En natuurlijk deed zo'n controle zich voor. Twee agenten hielden Freek staande. Een van deze agenten kende Freek, die hem als eerste controleerde en liet doorlopen. De tweede agent die een eindje verderop stond, wilde Freek eveneens controleren. Maar daarop riep de eerste agent hem toe: "... is in orde, heb ik al gecontroleerd...". Wat een mazzel!

Op het persoonsbewijs van Freek is duidelijk te zien dat met het zegel rechtsboven is gerommeld....

Inbraak en diefstal

Getipt

Freek werd getipt dat er op een nacht in de groentezaak ingebroken zou worden inbreken.

Dus, Freek en zijn broer Dirk hebben om dit te voorkomen toen een gehele nacht de wacht gehouden in de groentezaak. Zonder resultaat: er kwam geen inbreker opdagen.

Ja, de volgende nacht, toen er geen wacht gehouden werd in de zaak... De tip zal een “instinkertje” zijn geweest?

Een andere keer tijdens het wacht houden in de zaak, zat er een persoon achter in de zaak verscholen achter de groente-/aardappelkisten. Toen Freek de zaak in kwam, werd de stapel kisten over hem heen geduwd, waarna de inbreker kon vluchten.

“Fruitmandje ?”

Als nieuwe groenten en fruit bij de winkel werden aangeleverd, gebeurde het wel dat een knecht stiekem spullen voor de buurman “achterover drukte”. De bovenbuurman liet, zodra nieuwe voorraad werd uitgeladen aan de voorzijde van de winkel, aan de achterzijde over de veranda aan een touw een emmer zakken. De knecht stopte hier dan groente of fruit voor hem in, waarna de buurman de emmer weer ophees.

Oogluikend

Vader Jan Fleury liet trouwens oogluikend toe dat een van de klanten, een oude baas, in de winkel stiekem wel eens 1 of 2 aardappelen in zijn eigen jaszak liet verdwijnen.

Tja, armoe troef. Je moet maar honger hebben en geen geld.

Ook is het konijn van de Fleury's uit het hok gejat, dat achter in de winkel stond. Dit was het troeteldier van Freek's zusje Rietje. Zij vertelde (17-12-2013) dat ze wel op een aardappel- of groentekistje buiten voor de winkel met het konijn op schoot zat. Uiteraard vond ze het dus vreselijk dat het dier gestolen was. Of was misschien het luik van het hok opengevallen....?

Met het optekenen van deze verhalen gaf zij in het gesprek aan (17-12-2013) dat zij in deze Kerstperiode wel eens denkt of het dier toch niet vanwege Kerst door de Fleury's zelf...

Enfin: ...toch niet het zelfde lot is ondergaan als Flappie van Joep van 't Hek... ?.

Spoor

Een spoor van gestolen aardappelen konden zij op een keer volgen: dat leidde tot een klant, genaamd juffrouw S'l'wapen... (deze dame had blijkbaar een “*spwaakgebwek*”). En ook van de groentekar zijn nog wel jutte aardappelzakken gejat.

In de **politierregisters** van het Stadsarchief Amsterdam zijn door Fred in december 2013 meerdere aangiften van diefstal , gedaan door door Jan en Dirk Fleury aangetroffen.

De “politierapporten” ervan staan hiernaast.

4-12-1940 Dirk Fleury's fiets gejat !

6.45
Elferink. *W* Doet aangifte, Dirk Fleury, 21 jaar, aardappelhandelaar, wonand Sumatrastraat No.92 I alhier, dat op 4-12-1940, des n/m. omstreekt 6.30 uur, ten zijne nadeele, van den openbaren weg, voor perceel Admiralengracht No.180 alhier, is ontvreemd, een zwart gelakt goud gebiesd heerenrijwiël, merk onbekend. Waarde p.m.f.15. Geen vermoeden.

Gestolen fiets van Dirk teruggevonden !

No 27 Rapport van 27/10/Jan. 1941.

6.30
W Rapporteert Rechercheur Jongejans, dat blijkens een opgave van de Recherche-Administratie aan het H.B. de navolgende rijwielen op de gehouden tentoonstelling, waarvan aan dit bureau aangifte was gedaan, zijn herkend geworden en aan de benadeelden zijn teruggegeven.

- 1 ste. ongemerkt damesrijwiël, mut. van C.A. Stolk. mut. 11.15 uur v.m. dagrapport van 17/18 Juni 40.
- 2e. Ongemerkt damesrijwiël van J.W. Schouten. mut. 8.10 uur v.m. dagrapport van 21/22 Aug. 40.
- 3e. oud ongemerkt jongensrijwiël van D. Vriesman, mut. 3 uur n.m. dagrapport van 22/23 Sept. 1940.
- 4e. ongemerkt damesrijwiël van E. Geerken, mut. 10.05 dagrapport van 26/27 Sept. 40.
- 5e. heerenrijwiël, Magneet, van D van Straten, mut. 10.10 uur n.m. dagrapport 10 October 1940.

6e. ~~Korndijk~~ Damesrijwiël " D.C.R. van Lidia Petiet, mut. 11 uur v.m. dagrapport van 4 October 1940.

7e. ongemerkt heerenrijwiël van D. Fleury, mut. 6.45 uur n.m. dagrapport van 6 October 1940.

5 December

3 april 1942 Aardappelen en spinazie gestolen.

Nº 93 *Rapport aan Vrijdag 3 April 1942.*

1425
diefstal
aardappelen
spinazie

Johannes Hermanus Fleury, 43 jr, groentenhandelaar, Riouwstraat 46 alh. doet aangifte van diefstal van 4 a 5 mud aardappelen en 3 pond spinazie op 3-4-42 uit zijn winkel Riouwstr. 46. Geen vem. Wordt beh. Toegang werd verschaft door verbreking ruit.

... en een bakfiets van de andere familie ... (Fred. Looijen, neef van Anne Fleury-Looijen, moeder van Freek).

Toeval ? Of was die bakfiets nodig voor de gestolen 4 a 5 mud aardappelen ?!

diefstal
3w. bakfiets

S.A. Hendricus Cornelis Diks, 24 jaar, timmerman, Laurierstraat 60 alh. doet namens zijn patroon Fred. Looijen, Admiralengracht 180 alh. aangifte van diefstal van een driewielige bakfiets op 1-4-42 tussch. 1 en 4.30 uur n.m. van voor perceel Javastraat 70. Wordt beh. Geen verm.

3 februari 1943 Twee weegschalen gestolen

Nº 34. *Woensdag 3 Februari 1943.*

NR *13* *VS*

Johannes Hermanus Fleury, geb. te Amsterdam 25 Dec. 1897 groentehandelaar, won. Sumatrastraat 92 een hoog alhier doet aangifte van diefstal door braak in zijn groentewinkel Riouwstraat 46 alhier. Ontvreemd werd een Van Berkels patent olieweegschaal, cap. 20 K.G. een weegschaal met oliedruk merk Glastra No.448.

Acties

Politiekoppel

Neef Dirk Fleury uit Haarlem (ook bij het Verzet) kwam bij Freek voor een politiekoppel. Via Freek heeft “Lange Jan”, politieagent en bij het Verzet, deze geleverd. Waarom de koppel nodig was, vertelt het verhaal helaas niet. Het kan natuurlijk iets met het **Haarlems politieverzet** te maken hebben gehad.

Brandje blussen

Tijdens het werk op de NDSM brak er brand uit op een schip. Dus iedereen helpen met blussen. In die zin, dat er ook vaten met olie op het vuur werden gegooid. Freek stond naast een Duitser die lekkend bluswater met de hand opving en zo bemerkte dat om olie ging. Dit kwam van een bovenliggend dek. Een man of 5, waaronder Freek, werd hiervoor opgepakt en naar de beruchte **Euterpestraat** overgebracht.

Van de 5 werd er 1 langer vastgehouden, maar die is uiteindelijk ook weer vrijgelaten. Dit voorval speelde zich af in de periode 1940-'42.

"Naar de Euterpestraat" voorspelde veelal weinig goeds.

Tijdens de bezetting was in het voormalige pand van de meisjes-HBS in deze straat het hoofdkwartier (2 gebouwen) van de Nederlandse afdeling van de Duitse Sicherheitsdienst gevestigd. Vanaf 1942 was hier ook gevestigd de Zentralstelle für Jüdische Auswanderung, die de deportatie van Joden uit Nederland organiseerde. Veel verzetsmensen en Joodse Amsterdammers werden naar het gebouw gebracht en daar gemarteld of getransporteerd naar concentratiekampen.

*Euterpestraat, Amsterdam,
heet tegenwoordig
Gerrit van der Veenstraat*

*Op zondag 26 november 1944 zijn deze gebouwen **gebombardeerd**. 24 vliegtuigen (type Hawker Typhoon) van de Britse luchtmacht (RAF) voerden een aanval in duikvlucht uit. Hierbij werden dertig woonhuizen getroffen. Er vielen 69 doden, waarvan slechts vier SD'ers. De Zentralstelle werd half verwoest. Het SD-hoofdkwartier liep dermate schade op dat de SD naar hotel Apollofirst (aan de Apollolaan) moest verhuizen.*

Actie / liquidatie

Op een goede dag werd Freek opgehaald door ene Berger (?) van het Verzet om met hem mee te gaan. Op een adres aangekomen, bovenaan de trap belt Berger aan bij een willekeurige deur. De deur wordt geopend door een man en vervolgens uit het niets schiet Berger deze man neer. Daarop komt een vrouw schreeuwend aangerend uit de woning die vervolgens ook door Berger wordt neergeschoten. Het blijkt hier om de liquidatie van een NSB-er te gaan, waarna Berger en Freek de “benen namen”...

In de put

Een vrouwelijke klant uit de Riouwstraat vertelt in de groentezaak aan Freek dat zij een kostganger heeft die haar altijd om sigaretten vraagt. Doch, tijdens zijn afwezigheid snuffelde zij wat in zijn kleding en vond tot haar verrassing en schrik een pakje sigaretten en ook papieren van de NSB. Heel lastig, omdat zij een Joods kind in huis had. Freek vertelde dit verhaal door aan Jan Emaus, die Freek vroeg bij de klant na te vragen of de kostganger wel eens wegging of iets dergelijks. Zo gezegd, zo gedaan: op woensdagavond bleek de kostganger altijd op stap te gaan.

Na verloop van enkele dagen kwam de dame weer in de groentezaak en gaf aan dat zij haar kostganger al een dag of wat niet meer gezien had.

Ach niet zo heel vreemd, als de vent later teruggevonden is in een put (in de Plantagemiddenlaan ?).

Luchtaanval

Een van de belevenissen van Freek was ook dat hij met vrienden heeft moeten wegduiken voor aanvallende en schietende gevechtsvliegtuigen. Zij scholen achter een dijkje, en zodra de vliegtuigen over waren en keerden, vluchtten de mannen het dijkje over om aan de andere kant ervan te gaan liggen, beschermt tegen de kogelregen. Plaats, tijd en locatie zijn niet in de memoires bewaard gebleven.

*Weet dat in juli 1943 **geallieerde bombardementen** op Amsterdam-Noord plaatsvonden plaats.*

Ze waren gericht op de Fokker vliegtuigfabrieken te Amsterdam die waren ingeschakeld bij de Duitse oorlogsindustrie en kostten meer dan 200 mensen het leven.

*Amsterdam heeft overigens met **meer bombardementen** te maken gehad.*

Uitgaansleven

Verkering

Freek leerde zijn vriendin, zijn latere echtgenote Gerritje Rookhuizen (23-03-1925), in 1943 kennen. Zij kwam wel in de groentezaak. Een vriend van Freek benaderde haar om te zeggen dat Freek haar leuk vond. Reactie van Gerritje was toen: “Oh, durft ie dat zelf niet te komen vertellen..?”.

Uitgaan en Dansen

Ook al was het oorlog, het leven ging gewoon door. Zo ook uitgaan en dansen. Freek dit deed met vrienden bij “Kastelein”. En ook dan vinden er razzia’s plaats, aanhouding vanwege een “papiercontrole”.

Maar omdat Freek geen papieren (Ausweiss) had, omdat hij ondergedoken was, werd dat lastig. Freek ging daarom apart zitten, waarna zijn vrienden een deur opengooiden en riepen: “Freek, RENNEN!”

En dat deed hij, om zich daarna ergens in de buurt van te verstoppen. Probleem was dat wel zijn jas was blijven hangen, maar die werd later opgehaald door een paar meiden.

Met de pont is hij teruggegaan naar Amsterdam-Oost, en zat toen in “zijn knijpert” dat de moffen hem zouden pakken. Gelukkig viel dat mee.

Als Freek en Ger dan naar dansen waren geweest, vertrok Freek na spertijd vanaf het huis van Ger weer terug naar zijn ouderlijk huis. Tja, best “linke soep”, te meer als je ondergedoken zit.

Verduistering en Avondklok als strafmaatregel

Verduistering was een maatregel tegen de nachtelijke luchtoorlog. In Nederland voor het eerst toegepast in de nacht van 10 op 11 mei 1940.

Tijdens de verduistering bleef de straatverlichting gedoofd, vervoermiddelen waren alleen zwak verlicht, op straat mocht nog geen kiertje licht uit de huizen zichtbaar zijn.

De verduisteringsmaatregelen bleven de hele oorlog door gehandhaafd. De verduistering werd gecontroleerd door de Luchtbeschermingsdienst, een soort 'nachtwacht'. De leden ervan, meest vrijwilligers, hadden een speciale vergunning (Ausweis) om 's nachts over straat te gaan. Mensen zonder zo'n 'Ausweis' - bijna iedereen - moesten 's nachts binnen blijven. Dit nachtelijk uitgaansverbod gold van 12 tot 4 uur, het werd 'spertijd' genoemd. De spertijd lag niet vast. Bovendien mochten er na 7 uur geen trams meer rijden en werden een aantal Amsterdamse mannen gedwongen om 's nachts Duitse gebouwen te bewaken. Het Duitse bestuur van Amsterdam hief de maatregel na een maand weer op, maar het gebeurde vaker dat de avondklok werd ingezet om verzetsdaden te bestraffen.

In het begin van 1942 pleegde het Amsterdamse verzet een aantal aanslagen op gebouwen van de Duitse bezetter. De Duitsers voerden daarop voor straf een langere avondklok in. Al vanaf 8 uur 's avonds moest de Amsterdamse bevolking binnen blijven.

Nog meer actie

“Contra NSB”

In de Riouwstraat woonde een NSB familie met twee dochters, waarvan 1 dochter om ging met Piet Gorter, de leider van de knokploeg in Oost. Vader Jan Fleury had dit vernomen en waarschuwde uiteraard Freek hiervoor.

Toen Piet Gorter op een middag bij Fleury aanbelde, opende Vader Jan de deur om hem binnen te laten, waarop Vader zei: “Jij bent niet tof he?....”. Gorter gaf inderdaad toe met de dochter om te gaan. Reden: de dochter kon zich niet verenigen met het NSB ideaal van haar ouders. Informatie over Duitsers die haar in het gezin te oren kwam... speelde zij door aan Gorter!

Rembrandttheater

Freek werd naar de film in het “Rembrandtpleintheater” gestuurd. Zijn opdracht was tijdens de pauze de bioscoop te verlaten via de toiletten, en het pakje dat hij mee had gekregen, te laten liggen. Bij vertrek stond in de toiletten nog een vent met een pakje zijn handen te wassen... Bij thuiskomst was het eerste wat Vader tegen Freek zei “Heb je dat gehoord?” Het “Rembrandtpleintheater” staat in lichterlaaie...!”

Achteraf bleek dat ook dus een “kameraad” van Freek een pakje in de bioscoop heeft moeten achterlaten.

Aan het Rembrandtplein 19 lag het **Rembrandt Theater**. Het gebouw, met de door twee torens geflankeerde gevel, werd in 1902 ontworpen door de architecten Evert Breman en Willem Molenbroek. Oorspronkelijk gebouwd als variété- en operettetheater was het vanaf 1919 in gebruik als bioscooptheater, waar vooral de Duitse UFA-operettefilms veel succes oogstten. **In 1943 brandde het af als gevolg van een door het verzet geplaatste brandbom.** Na de brand exploiteerde Kees Manders hier enige tijd een dancing/theater waar onder meer Rika Jansen en het Shaffy Chantant optraden. In de jaren 1970 verrees hier het huidige Caransa Hotel.

De grote brand in het Rembrandttheater in de nacht van 25 op 26 januari 1943, was ook gesticht als waarschuwing van het verzet aan de burgers om uit de bioscopen weg te blijven. Bioscoopbezoekers kregen immers heel wat nazi-propaganda te zien. Bovendien werden in de bioscopen af en toe razzia's gehouden, om ontduikers van de arbeidsplicht (arbeidsinzet) te betrappen. Het Rembrandttheater bracht in januari 1943 een populaire Duitse speelfilm, *De Gouden Stad* (Die goldene Stadt).

Verschanst

Een groepje van de knokploeg, waaronder Freek, had zich verschanst in de school aan het Archimedesplantsoen. Op gegeven moment stopte aan de overkant Duitse militaire wagen, waaruit de militairen stapten. De knokploeg lag schietklaar. Maar “gelukkig”, de Duitser hadden blijkbaar een ander doel voor ogen dan de school.

Vergissing

Freek en wat verzetsmaten moesten een NSB-er ophalen van huis, om hem te verhoren. Dit was een oudere baas die zij op de locatie waar zij zich bevonden op een stoel hadden gezet voor verhoor. (Was deze locatie de hiervoor genoemde school waar ze zich hadden verschanst?) De oude man bleef ontkennen dat hij NSB-er was. Uiteindelijk barstte hij in huilen uit en bekende dat ze niet hem, maar zijn zoon moesten hebben.

Jan...

Een vriend van Jan(?) kwam zich is een keer bij Freek in de groentezaak aanmelden voor het Verzet. Jan had hem naar Freek gestuurd. Niet bekend is of dit samenhangt met Freek's vertelling over “Jan van het Sumatraplantsoen...”. Deze Jan was verdacht en moest voortaan van de knokploeg worden buitengesloten. Totdat hij toch weer bij een afspraak op de proppen kwam...

Frankendael

Het “hoofdkwartier” van de ondergrondse waren de broeikassen bij (park/buitenhuis) Frankendael in Amsterdam-Oost. Links en rechts van de oprijlaan lagen wel schutters verstoep.

*De tuin rondom **Huize Frankendael** bestaat nog steeds. Sinds 2001 is restaurant De Kas gevestigd in de kassen van de voormalige Stadskwekerij (1882-1997).*

De schoorsteen die er nu nog staat hoorde bij de kasverwarming. Gedurende de oorlog verborg het Verzet hieronder wapens – en soms onderduikers.

Hongerwinter

Van de straat

Een collega van Freek, Toon Vonk, liep tijdens de hongerwinter met een lepel in de achterzak van zijn broek. Hiermee lepelde hij van de straat restanten op van de volksgaarkeuken.

Hij kreeg bij Vader en Moeder Fleury wat van de suikerbietenpulp vanaf het fornuis. Als Toon niets meer te eten zou hebben, zou hij zich noodgedwongen bij het Vreemdelingenlegioen moeten melden, om daarmee in zijn levensonderhoud te kunnen voorzien.

Weg boom

Voor de woning van de familie Fleury aan de Sumatrastraat stond een grote boom. Vader Fleury ergerde zich nogal aan deze boom, en mopperde wel "...die rotboom...", omdat die zo groot was, dat deze het daglicht in de woonkamer ontnam.

Waarschijnlijk was het in de koude hongerwinter, dat Vader Fleury op een ochtend de kamer binnenkwam en... de boom verdwenen was! Brand hout...

Gefusilleerd

Op een dag komt een vrouw, zwaar overstuur de groentezaak van Fleury in gerend, en zegt tegen Freek: "Ze hebben m'n man weggehaald...". Piet Gorter ! (De leider van de knokploeg in Amsterdam-Oost).

Na een dag of wat komt zij weer de zaak in, valt in de armen van Freek en stort in elkaar, onder de woorden "... ze hebben hem doodgeschoten...".

Wat nu blijkt, is dat Piet Gorter een van hen was die, als represaille voor de aanslag op Rauter, is doodgeschoten op fusilladeplaats **Rozenoord** in Amsterdam.

Hanns Rauter

In de nacht van 6 op 7 maart 1945 raakte de SS-officier Hanns Albin Rauter, de nazi-Duitse leider van de politie in Nederland, bij de Woeste Hoeve op de oostelijke Veluwe zwaargewond bij een toevallige aanslag. Het verzet wilde een vrachtwagen buitmaken om die te gebruiken voor het vervoer van vlees.

Op 8 maart 1945 vond als represaillemaatregel de grootste massafusillade uit de oorlogsjaren in Nederland plaats. In de ochtend van die dag, nog geen twee maanden voor de bevrijding van Nederland, executeerden de Duitse bezetters als wraak 117 gevangenen bij de plaats van de aanslag. Een Duitse Oberwachtmeister van de Ordnungspolizei (Grüne Polizei) die weigerde deel uit te maken van het vuurpeloton werd ter plekke ook geëxecuteerd.

*Daarnaast werden door het hele land executies voltrokken waaronder 53 gevangenen uit Amsterdam. Zij werden op het terrein van het theehuis **Rozenoord** geëxecuteerd.*

8 maart 1945	Amsterdam	Rozenoord	53	represaille voor aanslag op Rauter	veel CPN	Nicolaas Akkerman, Nicolaas Appel, Johan Bals, Hendrik Bettonville, Franciscus Beukman, Johan Willem Beunders, Antonius Maria Bosse, Willem van den Brink, Johannes Hendrikus Conijn, Paulus Conijn, Elias Doets, Augustinus Aloysius Eijffinger, Albertus Ignatius Frederiks, Johannes Thomas Fransiskus Friederich, Theodoor van Gogh, Gijbert Johan Gorter, Pieter Gorter, Cornelis Goudriaan, Jacob Groot, Cornelis Hendrikus de Groot, Pieter Joseph Hubert Gulikers, Johannes Anthonius van der Hijden, Johannes Hermanus Hoek, Petrus Johannes Huijbrecht, Cornelis Jonge, Petrus Antonius Kramer, Gerrit Kroon, Johannes Langedijk, Gerard Leeghwater, Jacobus Albertus van Leeuwen, Johannes Lodder, Cornelis Loos, Fokko Meijer, Herman Meijer, Nicolaas Molenaar, Aloysius Christiaan Naarstig, Frederik Salvador van Nierop, Dirk Jan van Rijswijk, Jan Ferdinand Ris, Johannes Antonius Schagen, Johan Godefridus Schippers, Hendricus Schrijver, Pieter Slooten, Johannes Gesinus Smitt, Jan Florentinus Stam, Petrus Antonius Stokhof, Johann Arnold Christoph Stokmans, Hendrik Elbert Temme, Hendrik Terwiel, Willem Bastiaan van der Velden, Cornelis Johannes de Vries, Jacobus Ludovicus van Weerdenburg, Johannes Christiaan Lodewijk Karel van Wellj
--------------	-----------	-----------	----	------------------------------------	----------	--

Einde oorlog

Pek en veren

Meiden die tijdens de oorlog omgang met Duitsers hadden gehad, werden door de bevolking opgepakt, en in het openbaar op straat kaalgeschoren en met pek en veren besmeurd. Freek heeft nog met de knokploeg deze “moffenhoeren” moeten ontzetten. Maar na de oorlog zei hij: “...ik had liever de andere kant opgekeken...”.

Ingelijfd

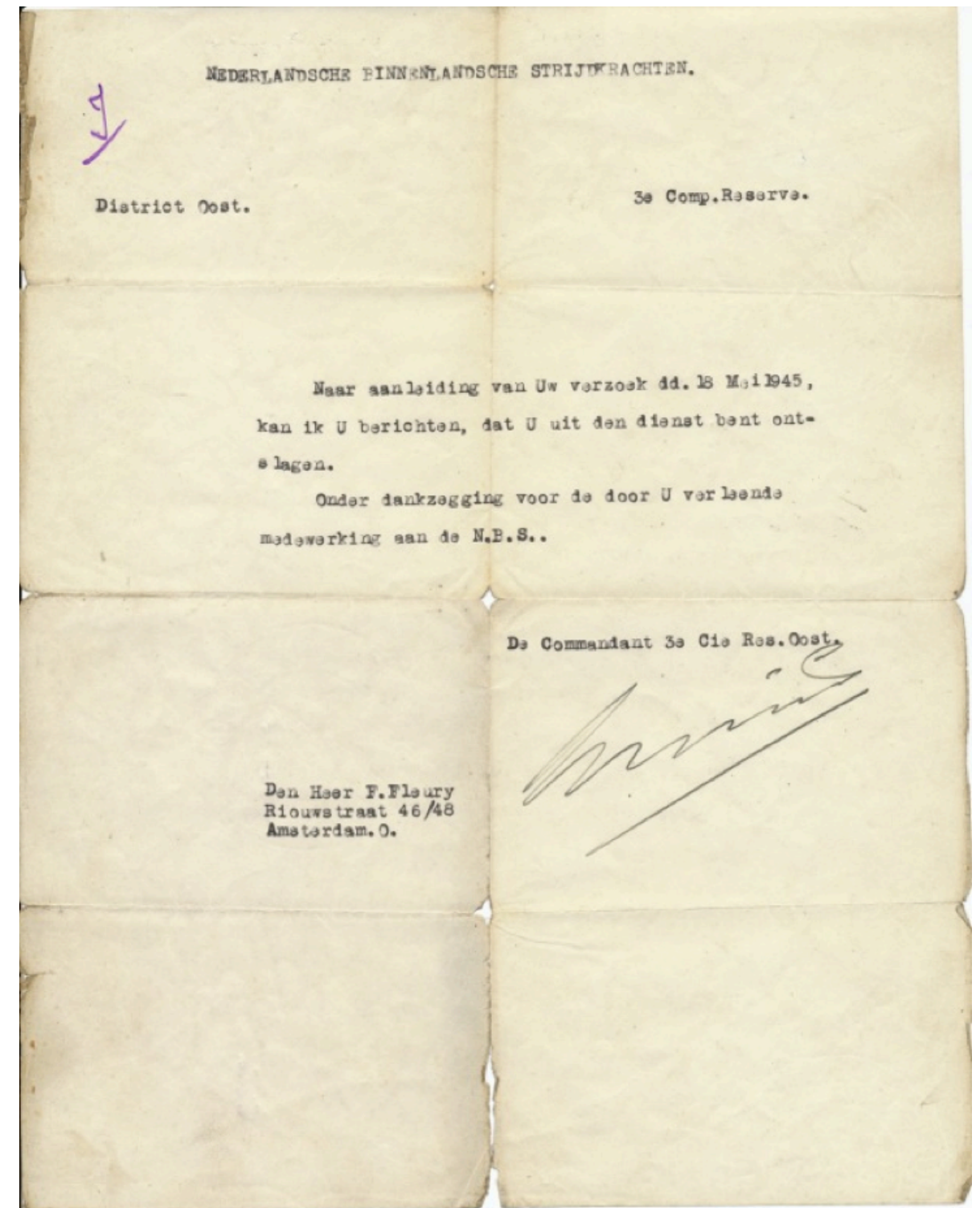
Kort na het einde van de oorlog werden de verzetsstrijders ingelijfd bij de Binnenlandse Strijdkrachten. “Tja, maar we waren verzetslieden, geen militairen”.

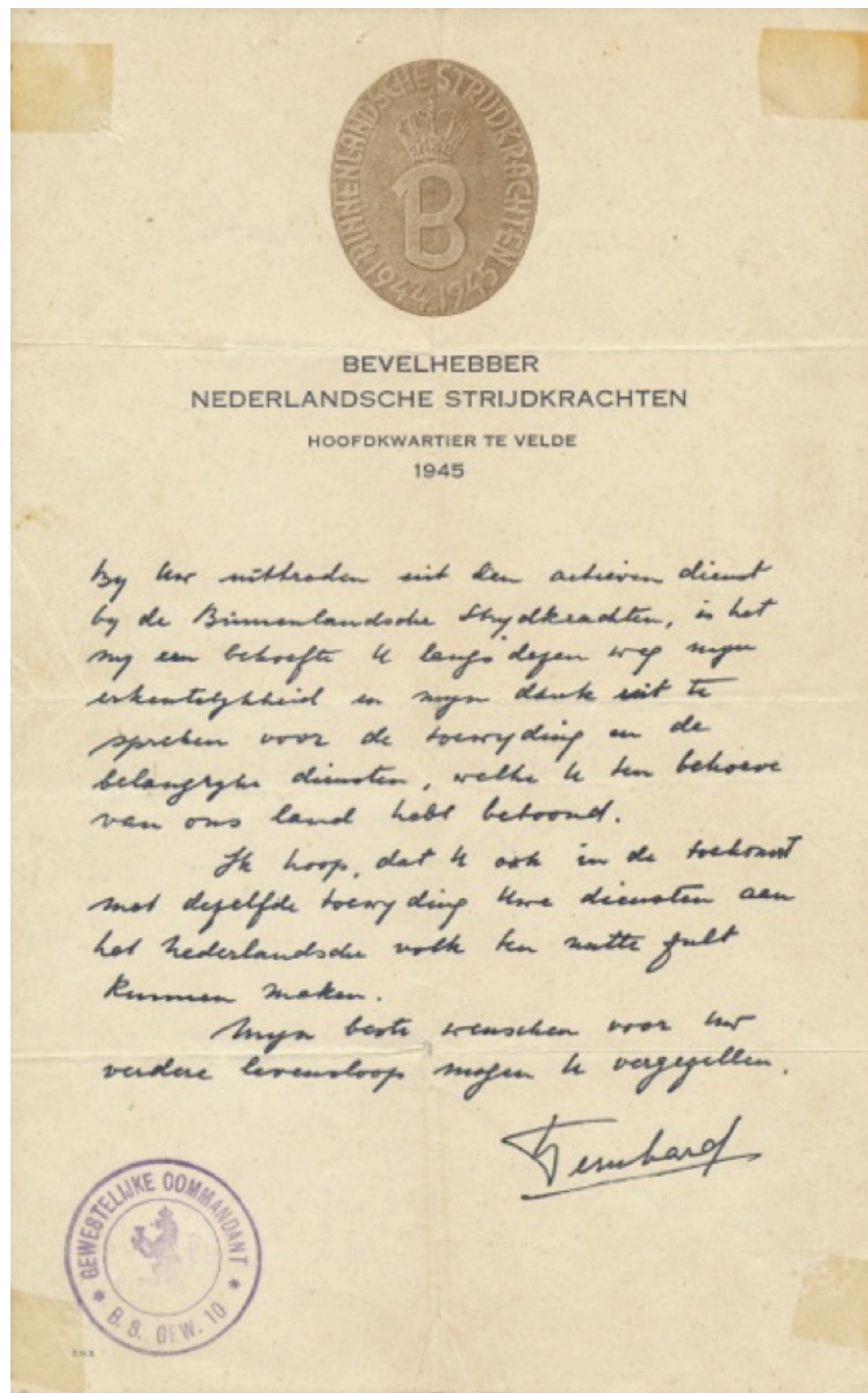
Los daarvan, wilde Freek dat niet, omdat hij bij zijn ouders in de groentezaak moest (blijven) helpen. Freek krijgt dan ook naar aanleiding van zijn verzoek op 18 mei 1945, ontslag van de **Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten**, de NBS.

Later ontving Freek nog een dankbetuiging van Prins Bernhard, waarbij ook een bronzen muntje behoorde (zoals afgebeeld op en bij de brief). Freek heeft dit jaren in zijn portemonnaie bij zich gedragen. Zeker in de jaren 80, totdat hij een nieuwe portemonnaie kreeg en de oude weggooide... weg muntje (waarschijnlijk blijven zitten in de kapotte voering). *Het afgebeelde muntje heeft Fred in 2018 via Marktplaats kunnen kopen voor € 5.*

Op pagina 27 de bedankbrief namens Prins Bernhard.

Hieronder de ontslagbrief van de N.B.S.

Verzetshardenkingskruis

Op 29 februari 1982 heeft Freek het **Verzetshardenkingskruis** toegekend gekregen.

Zo ook zijn neef Dirk Fleury uit Haarlem. Dirk raakte gewond (een schot door zijn pols) tijdens de Razzia van Zwanenburg op 19 februari 1945.

Lees hier over het **krantenartikel uit Weekeinde** (bijlage Telegraaf/Nieuws van de Dag 16-02-1980).

Verzetshardenkingskruis (voor en achterzijde) met baton en bijbehorende documentatie (op pagina 28 en 29).

DE VOORZITTER VAN HET
NATIONAAL COMITÉ VERZETSHERDENKINGSKRUIS

Gelet op het Koninklijk Besluit van 29 december 1980,
nummer 104, Staatsblad 715,
alsmede op de Beschikking van 29 maart 1981 van de
Minister van Binnenlandse Zaken, de Minister van Defensie
en de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschap-
pelijk Werk,

kent toe

HET VERZETSHERDENKINGSKRUIS

aan

FREDERIK F L E U R Y

's-Gravenhage, 26 Febr 82 De Voorzitter voornoemd,

W.Ch.J.M. van Lanschot, R.M.W.O.

4891

DE SYMBOLIEK VAN HET VERZETSHERDENKINGSKRUIS

In de vormgeving van het Verzetsherdenkingskruis is het verzet tegen de bezetters van het grondgebied van het Koninkrijk der Nederlanden tijdens de Tweede Wereldoorlog tot uitdrukking gebracht. De achtergrond van dat verzet, in al zijn verscheidenheid, wordt weergegeven door de tekst in de horizontale balk – de tyranny verdryven – die is ontleend aan het zesde couplet van het Wilhelmus. Het vlammeende zwaard in de verticale balk verzinnebeeldt zowel de slagvaardigheid van het gewapende verzet als het vuur van het geestelijke verzet. De kleuren van het aan het kruis verbonden lint symboliseren de eenheid van Nederland en het Huis van Oranje, temidden van de duisternis en de rouw, die de bezetters over de bevolking van het Koninkrijk deden neerdalen.

KONINKLIJK BESLUIT VAN 29 DECEMBER 1980, NUMMER 104

WIJ BEATRIX, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN,
PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ, ENZ, ENZ,

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse Zaken, Directoraat Generaal Binnenlands Bestuur, Afdeling Kabinetszaken, van 23 december 1980, nr. BK80/U2217; mede namens Onze Ministers van Defensie en van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk;

overwegende, dat het wenselijk is, een onderscheiding in te stellen ter gelegenheid van de 35-jarige herdenking van de bevrijding voor deelnemers aan het verzet in de Tweede Wereldoorlog tegen de bezetters van het grondgebied van het Koninkrijk;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

Artikel 1.

Er wordt een herinneringsteken ingesteld, dat de naam zal dragen van „Verzetsherdenkingskruis“.

Artikel 2.

1. Het Verzetsherdenkingskruis wordt toegekend aan:
 - a. een ieder die behoorde tot een in het Koninklijk besluit van 5 september 1944 Stb. E62 genoemde erkende verzetsgroep of tot een andere bij de Buitengewone Pensioenraad dan wel de Stichting 1940-1945 bekende verzetsgroep.
 - b. een ieder die blijkens een beschikking van de Buitengewone Pensioenraad als deelnemer aan het verzet in de zin van de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945 is of wordt erkend, ongeacht of hij/zij al dan niet in het genot is van een pensioen krachtens deze wet.
 - c. een ieder aan wie met toepassing van de Wet verbetering rechtspositie verzetsmilitairen (wet van 20 januari 1976, Stb. 19) onder de wapenen doorgebrachte tijd is toegekend.
 - d. de militairen die hebben behoord tot de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten in bezet gebied (ingevolge artikel 2, 5e lid van de Wet verbetering rechtspositie verzetsmilitairen).
 - e. een ieder, die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Oost-Azië op door Japan bezet gebied of Japans gebied aan naar het oordeel van het betreffende comité, bedoeld in artikel 4, als verzet tegen de vijand aan te merken handelingen heeft deelgenomen.
 - f. een ieder die, niet vallende onder de bepalingen van a. tot en met e., naar het oordeel van het comité als bedoeld in artikel 4, eveneens als verzetsdeelnemer kan worden beschouwd.
2. Toekenning zal niet geschieden aan degene die zich tijdens de bezetting van het Koninkrijk uit Nederlands nationaal oogpunt beschouwd onwaardig heeft gedragen.

Artikel 3.

Toekenning kan postuum geschieden.

Artikel 4.

De toekenning geschiedt door een voor het voormalig verzet representatief te achten comité, waarvan samenstelling en werkwijze bij ministerieel besluit van Onze Ministers van Binnenlandse Zaken, van Defensie en van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk worden geregeld.

Artikel 5.

De vormgeving van het in artikel 1 bedoelde versiersel en het daaraan verbonden lint wordt nader door Ons bepaald.

Artikel 6.

1. Het is de begiftigde vergund het kruis dan wel het lint alleen te dragen.
2. Het is degene die gerechtigd is tot het dragen van het herdenkingskruis vergund het kruis van verkleind model te dragen.
3. Het kruis of lint kan op het militaire uniform gedragen worden.

Artikel 7.

Bij de toekenning van het herdenkingskruis ontvangt de begiftigde een op naam gestelde oorkonde.

Artikel 8.

Dit besluit treedt in werking met ingang van 31 december 1980.

Onze Ministers van Binnenlandse Zaken, van Defensie en van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk zijn, ieder voor zover hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het Staatsblad zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Kanselier der Nederlandse Orden.

Lage Vuursche, 29 december 1980.

BEATRIX

De Minister van Binnenlandse Zaken,

H. WIEGEL

Bijlage, behorende bij de in artikel 7 van bovenvermeld Koninklijk besluit bedoelde oorkonde.

Verzamelpunt BS

Een verzamelpunt van de BS was een garage aan de Middenweg. Hier lag door de BS van de Duitsers geconfisqueerd materieel, spul wat jatwerk van de moffen was. Freek en kornuiten liepen daar wacht, totdat een langskomende vrouw hen vroeg/zei: “Jullie staan nu wel hier, maar er wordt geschoten op de Dam!”. Dit was 7 mei 1945. Doch, voordat de groep zich had kunnen verzamelen om naar de Dam te gaan, was de **schietpartij** al voorbij.

De zuster van Gerritje, “tante Lies” was vanwege de bevrijding een van de feestvierenden op de Dam, die tijdens het schieten achter het orgel heeft moeten schuilen.

*De grote feestvreugde veranderde in paniek en angst toen er plotseling op de mensenmassa werd geschoten vanuit **De Groote Club**.*

Rond 15.00 uur schoten Duitse militairen van de Kriegsmarine om nog steeds niet duidelijke redenen op de feestende menigte. Er ontstond paniek en de burgers vluchtten alle kanten op. Velen probeerden zichzelf in veiligheid te brengen door naar het Damrak en de aanliggende straten te rennen. Een aantal mensen zocht dekking achter lantaarnpalen, een tweetal kleine kiosken en het draaiorgeltje, maar verder gaf het grote plein bijna geen mogelijkheid om te schuilen. Een bloedbad was het gevolg.

Er vielen volgens lang gehanteerde officiële cijfers tweeëntwintig, maar volgens in 2013 aan het licht gekomen feiten aanzienlijk meer dodelijke slachtoffers en er waren ruim honderd gewonden. Ze werden door kogels geraakt of onder de voet gelopen.

Links onder het gebouw van De Groote Club van waaruit werd geschoten en de Gedenkplaat op de gevel van De Groote Club, hoek Dam/Kalverstraat.

Juffrouw Zwart

Gerritje Rookhuizen had een coupeuse opleiding. Voor de NBS zat zij op een zekere dag armbanden op de overalls te naaien. Juffrouw Zwart, de buurvrouw kwam plots binnengelopen en zag dat, waarop zij zei: “... dat heb ik altijd al gedacht...”.

Na de oorlog

Huwelijksbootje

Na de oorlog trouwden Freek en Ger op 29 augustus 1946.

Zuid-Afrika

Het gezin Freek, Ger en Marijke emigreert ten behoeve van economische verbetering naar Zuid-Afrika. Freek vertrekt op 21 januari 1955 en Ger en Marijke volgen hem op 2 juli 1955. Zij keren terug naar Nederland op 24 november 1958. De heenreis voeren zij met de “Zuiderkruis, de terugweg met de “Waterman.

Terug in Nederland kreeg Freek een baan bij knopenfabriek Stokvis en daarna bij de metaalfabriek ASKO in Amsterdam. Hier werkte hij onder andere als metaalbewerker, als baas en bedrijfsleider. In september 1982 gaat hij na 25 dienstjaren met de VUT.

Veteranenziekte

Najaar 1986, na een vakantie in Luxemburg, loopt Freek de legionellabacterie op. De Veteranenziekte zorgde ervoor dat hij met een dubbele longontsteking en zonder goede nierfunctie 6 weken in het AMC te Amsterdam komt te liggen. Weer opgeknapt naar thuis, maar of hij echt “de oude is geworden...”

Alzheimer

De laatste jaren van zijn levenspad heeft Freek ingezet op een trieste, aftakelende manier. Het was niet de Duitse bezetter of de Veteranenziekte die hem klein kreeg. Maar het was de ziekte van Alzheimer die hem letterlijk en figuurlijk klein kreeg. Het werd deze keer een oneerlijke strijd, waarbij geen enkel verzet meer hielp.

Marijke, Freek en Ger in Zuid-Afrika.

Voor zover wij het ons bewust kunnen herinneren, zijn de eerste tekenen van deze ziekte begonnen rond 1994. Misschien had de ziekte al eerder zijn intrede gedaan, maar wist hij het zelf goed te verbergen omdat hij toen nog sterk was.

Vergeetachtigheid, soms opstandig, een vreemde blik in zijn ogen, het verkeerd verwoorden tot helemaal niet meer onder woorden kunnen brengen, maakte Freek langzaam maar zeker tot een ander, en vreemde echtgenoot, vader en opa. Naar mate de tijd verstreek werden de symptomen steeds heftiger en regelmatig en ook verval van krachten begon hem parten te spelen.

Ons vermoeden van Alzheimer werd bevestigd in mei 1988 door een gespecialiseerd arts, nadat hij Freek had onderzocht en ondervraagd.

Op de dokter's vraag of hij nog broers of zussen had, haalde Freek zijn schouders op. Of hij getrouwd was, wist hij ook niet meer. Maar zijn geboortedatum wist hij na enig aarzelen nog wel: *"TIEN TIEN TWINTIG"* floepte hij zoals altijd eruit. Niet alleen dat het een eenvoudig optelsommetje was, leek het altijd wel zijn lijfspreuk.

Toch moest deze arts aan Gerritje bekennen dat hij tegen verwachting erg geschrokken was van Freek's geestelijke toestand.

Uiteindelijk dwong Alzheimer Freek tot bedlegerigheid. Eerst kort rond augustus 1998, vervolgens definitief in december van dat jaar. Hiermee was hij overgeleverd aan de goede verzorging door allereerst Gerritje, en thuiszorg en de wijkverpleging.

Ondanks zijn leed en pijn, straalde soms nog de ondeugd uit zijn ogen.

Na een geschiedenis van 78 levensjaren, waarvan 52 getrouwd te zijn met Gerritje, sluit het boek des leven van Freek zich op Valentijnsdag 1999, even voor 23:00 uur die avond. In bijzijn van Gerritje en zijn kinderen Marijke en Fred, schoondochter Corine Roos en schoonzoon Leo Vittali.

Valentijnsdag 1999

Een dag waarop je diegene die je lief hebt een warm hart toedraagt.

Zo heeft Freek ons op zijn laatste avond een warme herinnering in ons hart achtergelaten door vredig toch ook wel rustig en hopelijk ook voldaan van ons heen te gaan...

Freek, 3 september 1985.

Auteursrechten

Freeks' Verzetsvertellingen

Datum: 14-11-2025, versie 2.0

(Oorspronkelijke versie 1.0 d.d. 14-02-2014, versie 1.0)

Disclaimer

Naast documentatie en illustraties uit de privécollectie van Fred Fleury die in deze publicatie voorkomen, zijn tevens tekstdelen en foto's/illustraties overgenomen vanaf internet. Alle rechten, alsmede verantwoordelijkheid, berusten bij de personen die deze tekstdelen en foto's/illustraties openbaar op het internet hebben geplaatst. Door op de betreffende gekleurde tekstdelen of foto's/illustraties te klikken, vindt doorlinking plaats naar de bron van het betreffende onderdeel op internet.

Op het moment van publiceren zijn deze doorverwijzingen getest, waarbij is geconstateerd dat deze werken. Het valt niet onder de verantwoordelijkheid van de samensteller dat indien na publicatie wijzigingen op internet plaatsvinden de betreffende bronnen niet meer te vinden zijn.

Meer weten over Fleury ?

Bezoek de website “Genealogie Fleury”.

© Fred Fleury 14-02-2014 / 15-11-2025

Alles van deze publicatie kan in principe worden veelelvoudigd op welk wijze dan ook onder vermelding van de bron van herkomst, doch valt in dergelijk geval geheel buiten alle verantwoordelijkheid van de samensteller van dit (elektronische) document. Het wordt in deze ten eerste op prijs gesteld als zij die de in dit document voorkomende gegevens hergebruiken danwel herpubliceren, dit doen met in achtneming van hetgeen de Nederlandse wetgeving stelt met betrekking tot de privacy-waarborgen van persoonsgegevens, alsmede onder vermelding en verwijzing naar dit document en zijn samensteller.